Ч. 81 (13.979). Львів, четвер 28. березня 1935. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. РІК LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Засоби й можливости розбудження і плекання людської енергії.

(Стаття нагороджена першою премією в конкурсі „Діла".)

На вступі мусимо устійнити, яку матимемо ми енергію, потрібну нам до економічної розбудови нації. Думаю — це буде теж годитися з інтенціями п. Тихого.

Питання розбудження і плекання людської енергії, для якої цілі це не булоб, треба ставити інакше у націй, що мають свої держави, а зовсім інакше у нас. У націй, що мають свої держави, певно бралась би за це влада, яка вже, очевидно, знала би, яких засобів має до цього вжити. Були би це поруч якихось медично-евгенічних засобів: пропаґанда всіми можливими способами, як преса, кіно, театр, радіо, прилюдні віча і збори, — ціле шкільництво, всі приватні товариства й інституції, якісь особливі адміністраційні розпорядки, получені з премією, може і карами, вкінці, засновини якихось особливих підприємств, де громадяни на практиці „привчались би енергії". Головне що влада мала би до цього потрібні грошеві засоби й екзекутиву у своїх руках, щоби перевести в діло свої плани.

Вдійсності нині бачимо це на Італії, Німеччині та інших державах, як влада при помочі вичислених і подібних засобів виховує громадян для своїх цілей.

Не те у нас. Ні влади ні екзекутиви ні грошевих засобів ми не маємо, а до цього всього ще чужа влада перешкодила би нам у всім, що ми позитивного задумалиб зробити. Вдійсності які реальні шляхи стоять перед нами, такі, що ми могли би їх використати, щоби розбудити в наших громадян енергію, попровадити їх до наших цілей? Ні Рідна Школа ні Просвіта ні Кооперація, так само преса і прилюдні віча і збори не могли би в тім напрямі нічого більше зробити, ніж роблять досі. Можемо чи маємо творити якусь особливу організацію ад гок, щоби розбуджувати в нас енергію, коли знаємо, що все те був би тільки вигляд праці, а не дійсна праця? Все розбилось би об тверду стіну нашої політичної і матеріяльної дійсности і нашої психічної інерції в економічній ділянці — очевидно, якщо матимемо на увазі не одиниці, а цілу нашу націю.

Тому питання розбудження в нас енергії мусимо поставити виключно на **моральній площині**, на якій ще найсвобідніше і найуспішніше працювати можемо. Це я собі уявляю так:

Передовсім запитаю, чи в нас взагалі нема ніякої енергії? Таке твердження було би для нашої нації навіть образливе. Чи наш селянин не виявляє енергії, коли попри всі трудноощі нинішньої рільної господарки виконує всі державні вимоги і робить це ліпше, ніж селянин державної нації або велика посілість? Треба надмірної енергії, щоби передовсім у жнива, так по ріллях і досвітках працювати, як наш селянин працює! А чи мало енергії виявляє наш селянський хлопець, що йде до міста до школи і виходить на інтеліґента? У ніякій іншій нації, хоч би тих, що мають свої держави, той хлопець не має з тим стільки трудноощів, що наш. Або чи з нашої інтеліґенції ті, що є державними урядовцями, мало виявляють енергії, щоби видержати конкуренцію з урядовцями державної нації і вдержатися на посадах? Так само наші кооператори, вчителі Рідної Школи, журналісти, актори, письменники і т. д., а навіть наші ремісники і промисловці, кожний у свому званні, мусять виявити велику енергію, щоби вдержатися при житті і щоби сповнити свої завдання. Те саме треба сказати про наші пані-господині, що провадять хатні господарства, і те саме про нашу студіюючу молодь і т. д. Можна сміло твердити, що громадяни нашої нації, щоби вдержатися на поверхні життя, зуживають і виявляють **бодай удвоє більшу енергію,** ніж громадяни державних націй, яким усе йде легше і гладше, ніж нам.

Це про особисту енергію. Колиж візьмемо на увагу колективну енергію нашої нації, то ми її теж мусимо мати у високій мірі, коли ми, не зважаючи на всі ворожі хвилі і проти них, живучи 700 літ під чужими державними орґанізмами, змогли зберегти до нині своє національне обличча. В цім, очевидно, багато є вродженої несвідомої відпорности, але багато теж свідомої волі й енергії, як це виказує історія нашого національного руху.

Одначе нам брак свідомої колективної енергії до економічної розбудови нації, якщо візьмемо на увагу наші нинішні відносини і вимоги хвилини, що торкаються передовсім нашого майбутнього.

Які цьому причини? Є тут і матеріяльні і духові. Матеріяльні — це наші політичні відносини, далі, те, що в наш національний орґанізм вріс чужий капітал і промисл, які не так легко витиснути, далі, брак грошевих засобів і, вкінці, наш низький суспільно-культурний стан — склад нашої нації майже з самих селян.

Нічого казати про матеріяльні причини. Ми не можемо рахувати на те, що усунувши заздалегідь матеріяльні перешкоди зможемо збудити в собі енергію до економічної праці. Тут нам мусить вистарчити сама тільки свідомість, що **нема ніяких таких непоборних фізичних перешкод,** які зовсім унеможливлювали би нам розбудову нашого промислу, коли ми маємо територію і населення, ще незаповнені нашими виробами, себто маємо ринок збуту, а про це в промислі найбільше йде; і йде тільки про моральний підклад до цього. І я власне говоритиму про той моральний підклад, як його витворити.

Шукаючи за духовими причинами, чому в нас нема енергії, а передтим ще й зрозуміння для економічних справ, находимо, що ними є, перше, **наш ідеалізм,** себто **ідеалістичне розуміння праці для народу,** і друге, **наше надмірне захоплення чужиною.** Перше зрозуміле само собою, чому воно шкідливе для економічного розвитку, а захоплення чужиною потягає за собою маловаження наших власних справ, відбирає нам любов до них і відбирає нам віру у себе самих і свої сили і не позволяє нам нічого творити самостійно, між іншим і нашого промислу.

Які причини нашого ідеалізму? Він лежить глибоко в нашій душі і нашій традиції. Хто були ті, що дали почин до нашого національного відродження і провадили наші громадські справи почавши від 1-ої половини 19 ст. аж до вибуху війни, і частинно ведуть їх ще досі? Чи військові люди — економісти — політики? — практики — взагалі люди матеріяльного діла? Це були, як відомо, поети, письменники, що найвище вчені історики, журналісти, духовники, професори й адвокати. Все — інтелектуалісти і таку працю вони нації давали. Щойно перед самою війною і тепер по війні частину тої праці переймають економісти і політики-практики, та це щойно початки і їхня праця ще не прожолобила у нашій духовости глибшого сліду.

Розуміється, нічого не можна мати проти того, що інтелектуалісти вели наші громадські справи і були нашою національною верхівкою в духовім і фактичнім значінні. Навпаки, їхня заслуга перед нацією велика. Та з другого боку це нам вийшло на зле, бо ми витворили собі, — байдуже, що несвідомо, бо це тим гірше — поняття, що тільки умова робота, поезія, письменство, журналістика і т. д. мають для нації правдиву вартість і посувають наші справи вперед, а економічна ні. Наглядним доказом цього є те, що ми поправді ще до нині вважаємо, — якщо не всі, то на всякий випадок уся наша молодь і велика частина громадянства, — нашою національною верхівкою, якої у громадських справах треба слухати, наших робітників пера: критиків, редакторів і співробітників наших літературних чи літературно-наукових журналів, як це було за давніх часів, коли редакторів і співробітників наших літературних збірників, альманахів і журналів уважали у нас і фактично були вони в нас нашою верхівкою. Розуміється, літературно-наукова праця нічого спільного не має з економічною і тому ми до нині не знаємо вартости економіки для нації.

Друга причина, як сказано, наше надмірне захоплення чужиною, а власне Заходом. І знову це захоплення лежить глибоко у нашій душі і традиції. Воно походить з того, що так само як перші побуди до нашого національного відродження, так і пізніші надхнення для наших діячів до праці над і для народу приходили із Заходу. Так перший побуд до відродження дала французька революція, її свободолюбні ідеї, — другий був романтизм, що затіснив духові вузли між нашими вищими верствами, чи то їх одиницями, і народом, третій був соціялізм, що поставив нашу національну ідею на твердий практичний ґрунт, надхнувши наших діячів до політичної організації народу.

І знову, як з одного боку було це добре, що ми підлягали впливам Заходу, бо фактично йому завдячуємо своє національне життя, так з другого було зле, бо ми навчилися — і знов несвідомо для себе — цінити тільки те, що є на Заході, і вірити в нього, а недоцінювати себе і не вірити в себе самих. **Так нині ми захоплюємося всякими мусолінізмами, гітлеризмами, шпенглеризмами і т. д. і віримо, що це єдині сили, що спасуть світ і нас, а не віримо в свої сили і нема в нас тої свідомости, що спасення може прийти тільки від нас самих.**

Так, мають правду ті, які твердять, що нині на Заході доконуються великі духові зміни, здвиги, рухи і революції, і слушно в нас будять подив і захоплення для них. Але за тим подивом і захопленням ні ми ні вони не бачимо своїх власних нинішних здвигів, рухів, змін і революцій, які відбуваються у нас по війні. Ми маємо нині кооперацію, про яку ми перед війною навіть мріяти не могли; маємо зародки приватного промислу; у нашої інтеліґенції бачимо заник раціоналізму, атеїзму і соціялізму і поворот до релігійности; у нас є нова ідеольогія Липинського, яка гідно може стати поруч інших світових політичних доктрин; у нас появилося багато фахових часописів і журналів; у наших партій є зворот до реалізму; наше село дістало зовсім нове духове обличча і т. д. Чому наша духова верхівка не зверне уваги на ті здвиги? не дасть їх синтези? не справить того, що треба і де треба? А найважніше, не поширить їх свідомости між нашим громадянством, щоби через те піднеслася віра в себе самого і піднеслася охота й енергія до дальшої праці і дальшої творчости?!

Наслідки захоплення Заходом у нас такі, що в нас витворилася повна духова залежність від Заходу і ця не дає нам нічого творити самостійно. Ми і в промисловій ділянці наче ждемо, аж нас Захід надхне і дасть поміч. Та надарно: промисл це не така ідея, як романтизм або соціялізм або шпенглеризм і т. д. — навпаки, це щось зовсім до них протилежне, — щоби нас надхнуло. А західний промисловець з власного інтересу не навчить нас промислу і **любови до промислу,** бо навчив би хіба на свою згубу.

„Із цього само виходить, що нам треба робити: позбутися ідеалізму, власне кажучи, ідеалістично-інтелектуалістичного розуміння праці для народу, і позбутися надмірного захоплення Заходом.

Як це зробити? Тут нам поможе, очевидно, пропаганда. Одначе не така пропаганда, як досі, що економічну працю й економічні ідеї пропагують у нас тільки економісти, кооператори і кооперативні часописи і доривочно і нефахово громадські діячі на місцях.

Ця акція мусить вийти **від самої нашої інтелектуалістичної верхівки,** літературно-наукових журналів, які, як згадано, у нас усе ще по непорозумінні і традиції тай по суспільнім недорозвитку нашої нації вважають нашою національною верхівкою, а від яких фактично найбільше, хоч певно проти їх волі, виходять згадані наші духові хиби. Наші літературні чи літературно-наукові журнали це для значної частини нашого громадянства, а передовсім для цілої нашої молоді, котра майже тільки їх читає і на них виховується, єдиний авторитет, якого вони послухали би. А якби наша молодь перейнялася економічними ідеями, то це була би для нас найбільша поміч, бо молодь ці ідеї, як усі інші, понесла би в народ із запалом і захопленням.

Скажуть: „Це до нас не належить, бо ми — умові робітники і займаємося тільки духовими проявами".

Тут треба знов покликатись на Захід. На Заході нині довершуються не тільки духові переміни. Там відбуваються теж великі матеріяльні, економічні і суспільні здвиги, але про які багато не пишуть, бо їх, можна сказати, тихцем переводить влада. У нас влади нема, а тому ми мусимо до цього вжити **всіх нашиx ресурсів,** звідки може вийти енергія, а значить і літературно-наукових журналів і умових робітників. Тої справи — економічної розбудови нашої нації, для якої передумовою є **психічна перебудова** нашого громадянства, а яку доконати може, компетентна, покликана й обовязана власне в першу чергу умова верхівка. Отже тої справи ми не можемо і не сміємо лишити тільки самим економістам і кооператорам. **Іван Билина.**

Німеччина домагається зменшення большевицької армії.

Берлінські розмови закінчені.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. Вчора в год. 5.30 пополудні закінчились розмови з британськими міністрами. Офіційний комунікат каже, що темою нарад були справи, про які згадує льондонський комунікат з 3. лютого ц. р. Розмови велись у приязній атмосфері і довели до вияснення поглядів Німеччини і В. Британії. Міністри ствердили, що метою політики обох урядів є забезпека й устійнення миру в Европі піддержуючи міжнародню співпрацю.

ЛЬОНДОН, 27. 3. ПАТ. Райтер повідомляє з Берліна: Канц. Гітлер заявив, що Німеччина може перевести доозброєння на морі за кілька років. У справі зброєнь не склада ніяких сенсаційних заяв. Одначе добре поінформований британський діяч про хід вчорашніх нарад заявив, що Німеччина згодиться на розброєння, коли всі інші держави розброяться; інтензивно буде зброїтися, коли хочби одна з великих держав буде інтензивно зброїтися.

Згадавши про воєнні зброєння СССР канц. Гітлер заявив, що Німеччина не може йти на нові уступки у справі зброєнь, доки СССР не згодиться 1) перекинути більшу кількість своїх військ зі західних кордонів на Далекий Схід і 2) не зменшить своєї армії.

Німецькі представники заявили, що Німеччина вернеться до Ліґи Націй, коли признають їй повну рівноправність.

Всі зложимо „Дар Просвіті" — всі своїми власними силами викуємо кращу долю нації.

Большевики заборонили вїзд закордонним журналістам.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. „Дойче Альґемайне Цайтунґ" повідомляє, що кількох закордонних журналістів, які хотіли виїхати з мін. Іденом до Москви, не одержало большевицьких віз на вїзд до СССР. Кореспонденти будуть товаришити мін. Іденові тільки до Варшави і там ждатимуть на його поворот.

Інформаційна подорож мін. Ідена.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. Вчора вечором варшавським поїздом виїхав з Берліна мін. Іден до Москви. На двірці прощали міністра вищі урядовці міністерства закордонних справ з мін. Нойратом. З мін. Іденом поїхав теж большевицький амбасадор.

ЛЬОНДОН, 27. 3. ПАТ. Райтер повідомляє з Берліна, що підчас британсько-німецьких розмов зарисувалась розбіжність поглядів, але саме тому необхідні були безпосередні розмови. Візити мін. Ідена у Москві, Варшаві і в Празі мають інформаційний характер. Політичні кола міркують, що перед конференцією у Штрезі наради про положення в Европі не приймуть конкретної форми.

Берлінська візита.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. В год. 19. мін. Саймон і льорд Іден приняли в британській амбасаді журналістів. Мін. Саймон відчитав офіційний комунікат про берлінські розмови та вияснив мотиви берлінської візити. Англійський і французький уряд визнали потребу безпосередно зійтися з відповідальними чинниками Німеччини. Мін. Саймон не старався заключити договору, бо подорож була суто інформаційна.

—o—

Франко-італійська умова.

ПАРИЖ, 27. 3. ПАТ. Сенат ратифікував одноголосно франко-італійську умову, яка управильнює відносини між обома державами в Африці. Референтом комісії був сен. Де Жувенель, б. французький амбасадор в Римі.

—o—

Досмертна вязниця.

ЛЬОНДОН. ПАТ. Аґенція Райтера повідомляє з Ковна, що правдоподібно злагіднять на досмертну вязницю присуд смерти на 4 обвинувачених у справі Мемеля.

—o—

Ґен. Бльомберґ на Шлеську.

БЕРЛІН, ПАТ. Урядово повідомляють, що мін. Бльомберґ виїздить 27. ц. м. на німецький Шлеськ на 3-денний перегляд ґарнізонів і промислових заведень. Буде він теж у Ґлівіцах і Ополю.

Тайний склад муніції.

МАДРИД, ПАТ. У Мієрес викрили тайний склад муніції, в якім найшли 18 тон бомб. Цей склад муніції повстав мабуть ще підчас повстання в Астурії.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 36

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

XXXV. ЯК ВИГЛЯДАВ АКТ СОЙМОВОГО ВИБОРУ ЗА ЧАСІВ БАДЕНІЯ?

Щоб це зобразити, на це треба пера романіста, або драматурга, бо акти ті були багаті в дійсно драматичні епізоди. І нині, по стільки роках, годі про них думати холоднокровно. Хто раз перебув Баденівські вибори, той не забуде їх ніколи.

Наведу загальну характеристику деяких виборчих актів, яку подали під першим враженням їх очевидці, люди наші, зовсім віродостойні.

„Перо з рук паде — пише з Калуша Ярослав Коритовський — кров буриться, серце вяне на спомин вибору посла в Калуші. Кілько ми витерпіли за цей час, один Бог знає! Пером годі це описати!" А в день вибору йшли від ранку телеграми до Львова від нашої калуської організації: „Дієї ночі діялися в Калуші нечувані річи. Наших виборців ловили, били й арештували! Тероризм такий, що не можна бути певним життя. До салі впустили жидову, нашим виборцям видирають леґітимаційні карти. Страшні зловживання".

З Жидачева пише очевидець: „Таких виборів не було ще в Галичині від початку конституційної ери. Ціле переведення теперішніх виборів у Жидачеві було від початку до кінця одним великим актом насильства і то такого страшного, що коли лише слухає хто оповідання очевидців про ті вибори, то йому бігають мурашки поза шкіру, кров кипить у жилах. Були там зловживання влади, було обмеження особистої свободи, був розбій, а все те було довершене в тій ціли, щоби знасилувати виборців, щоби здавити волю громадян, волю народу. Фактичний хід цілого виборчого акту був доказом, що та загальна характеристика не лиш не була за драстична, а навпаки — може за лагідна.

Від акту насильства розпочалися вибори. Коли руські виборці збитою лавою під проводом священиків ішли до староства до голосування, заступив їм дорогу перед староством ноторичний злодій, кримінальник і заправлений виборчий агітатор та з піднесеним буком кинувся на священиків з криком: „Ви, попи, злодії, рупії, дерете шкіру і баламутите нарід!" При цьому було трьох жандармів, до яких священики звернулися по опіку. Одначе дістали відповідь: To do nas nie należy, tylko do policji miejscowej. Отже всі руські виборці мусіли уступити з дороги розбишаці, щоб не допускати до провокації і лиш цим способом могли дійти до староства.

Перед староством стояло 40 жандармів. На фіртці, якою входилося на подвіря староства, стояло двох з них і переглядало леґітимаційні карти виборців. У дверях староства, що були десять до двацять кроків від фіртки, стояло знову двох і наново переглядали ті карти. Коли виборці увійшли в коридор староства, ділили їх жандарми на дві частини. Одну частину, а саме всіх священиків і свідомих виборців селян впускали до бюра старости; всіх інших і крім того цілу ватагу невиборців агітаторів, жидів і багато іншої зволочі впхали до експедиту. З одного льокалю до другого не вільно було нікому переходити ані порозуміватися. Все те мало на ціли уможливити крайні насильства, яких сподіялися при акті голосування.

Заки приступлено до вибору комісії, арештовано при вході до староства зовсім без причини десиґнованого русинами як члена комісії виборця Сеня Корецького, господаря з Крупська. А коли виборці про його арештування нічого не знаючи приготованими наперед картками вибрали Корецького, староство уневажнило його вибір і зарядило негайно новий. Руські виборці, не маючи змоги з собою порозумітися, не могли згідно перевести того пововного вибору і тому при тім виборі замість Корецького вибрано членом комісії жиравинського, жида. Цим способом знайшлася в комісії польська більшість, хоч русини мали її з згори безумовно запевнену.

(Далі буде.)

—o—

Без радости і без смутку.

Жмінка рефлексій після суботнішнього засідання сойму.

Хоч писалось уже в „Ділі“ чимало про суботнішне засідання сойму, на якому йшов останній бій за конституцію, проте хочу й від себе докинути кілька уваг.

БЕЗДУШНИЙ БІЙ, БЕЗБАРВНИЙ СПІВ.

Хочу спростувати загальне враження, яке моглоб зродитись у шан. читачів, начеб справді у соймі і Варшаві кипіли пристрасти, начеб справді прихильники і противники нової конституції вкладали в той бій всі свої нерви, весь свій запал.

Нічого подібного! Це був млявий, слабкий бій, без ніякого запалу. І скінчився він так, як він йшов. Не було ані ентузіязму і радощів переможців, ані крику болю, гніву чи розпуки переможених. Оголосив маршал Світальський результати голосування, — а на салі тихо і спокійно. Не то не було спонтанічного вибуху тріюмфу, але не було і сліду якогонебудь порушення і то по обох сторонах. При повній мовчанці зложили свої відомі заяви два польські опозиційні посли про неважність нової конституції. Відповів їм при тій самій атмосфері спокою довшим правничим викладом маршал сойму. Апатично, втомленно почали вставати посли на лівиці і тихо-зрезиґновано виходили зі салі. Лише горстка послів ППС-ів затягнула пісню про панів-магнатів, — але який то був кволий та безбарвний, бездушний спів! І відразу він тихо вмер, приглушений звуками „першої бригади“, яка теж далеко не була тріюмфальним гимном переможців: пісня відразу обірвалася, як тільки більшість послів з лівиці вийшла зі салі. Співали, бо треба було, але охоти до співу не було ніякої.. А на правиці цілий цей час ані одного вигуку, ані одного слова. Цікаво, що найбільш емоціональним та скандалічно-галасливим моментом у цілій суботнішній дискусії була авантюра з приводу виступу посла Жулавського (з ППС), але саме той інцидент не мав нічого спільного зі справою конституції та був викликаний самою особою промовця і його кількома різкими словами.

НАДІЇ ОПОЗИЦІЇ НА — МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Не було ні радощів перемоги, ні болю поразки, — бо кожна армія борців осягнула свою ціль.

Проурядовий табор заздалегідь рішив вдоволитись звичайною більшістю при прийнятті сенатських поправок. Заздалегідь був приготований відповідний правничо-інтерпретаційний виклад для маршала сойму.

Не крилась і урядово-офіційна „Газета Польська“ з тим, що „число посольських сиджень“ не захищає безпартійний бльок. І справді, чи можна було сподіватись чого іншого? Цеж до влади прийшли люди діла, а не теорій, вояки, а не правники. Конституція ухвалена, бо сила на їх стороні. — Опозиція соймова одного лише працювала, — щоб ББ не здобув 2/3 голосів. І всю свою оборонну тактику соймова опозиція, особливо лівиця, побудувала на вірі в маршала Пілсудського. З уст до уст переходило серед послів лівиці, наче заохота до бою: маршал Пілсудський застерігся, щоб дальше ухвалення конституції відбулося „без штучек“. І зродилась надія, що не буде нової конституції, як не буде потрібних 2/3 голосів.

Тому блідий страх впав на лівицю, коли довідалась вона в середині засідання, що українці рішили здержатись від голосування та що за ними підуть всі непольські клюби. Заметушились людовці та пепесівці: чар магії готов розвіятись. Вмить пригадали собі польські „демократи“ про істнування українців та накинулись головно на українських соц.-радикалів! Не помогали арґументи, що чейже справа конституції все одно пересуджена та безнадійно програна ще на засіданні сойму 26. І. 1934, завдяки безглуздій тактиці самої опозиції, що добровільно покинула місце бою.

Лівиця розпучливо і сліпо вірила — в маршала Пілсудського: як не буде 2/3 голосів, то не затвердить він нової конституції!

Цікаво, що й ендецький клюб також рішив ставити на — маршала Пілсудського. Через те давно вже рішив не брати участи в працях конституційної комісії, коли ББ роками широко обговорював у ній проект нової конституції: пояснив ту тактику проф. Ст. Стронський у таких своїх словах: „Уряд (читай маршал Пілсудський) не брав поважно цієї справи“. І засуґестіонувавши себе цією тезою — народовці стали в комісії „обсерваторами“.

Ще на останньому засіданні сойму народовці не залишили своїх надій. Адже той самий п. Стронський критикував новий проект конституції у світлі попередніх енунціяцій.. маршала Пілсудського. І видно віра народовців була велика та гаряча, коли аж посол Медзінський з ББ вважав потрібним її охолодити ведром зимної води, звертаючи увагу, що вони, бебеки, таки є кращими інтерпретаторами волі і поглядів маршала Пілсудського, ніж ендеки.

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ.

Ми, українці, у тій баталії за конституцію не брали участи. Декларація Українського Клюбу та Клюбу УСРП. відома. Один високий державний достойник висловився про неї в кулоарах, що вона надзвичайно зручно зредаґована: „добра і для внутрішньо-польського фронту, але не менше добра і для українського вивозу за границю“.

Тактика Українського Клюбу надзвичайно яскраво підкреслила, що українці — це самостійний чинник в польській державі. Ні стара ні нова конституція не хоче признати нас, як окремий національний організм, а проте саме свідомість питомої ваги українського питання надала новій конституції цей а не інший зміст. Затяжіла над новою конституцією українська справа, як нераз в історії над долею Польщі. Без перебільшення можна сказати, що кульмінаційним пунктом суботнішньої дебати над зміною конституції був момент, коли посол Загайкевич виголошував декларацію Українського Клюбу. Ні одній промові не прислухувався так уважно цілий сойм та особливо ввесь уряд, як саме нашій декларації.

Рівнож не буде ніяким перебільшенням, коли скажу, що лише українці покидали салю засідань сойму з почуттям добре сповненого обовязку.

Посол С. Хруцький

Проєкт нової виборчої ординації.

Польська преса пише: Проєкт нової виборчої ординації: передбачує, що сойм складатиметься з 250 послів, сенат з 90 сенаторів, з яких 30 призначуватиме президент. Виборчі округи будуть одномандатові і тільки в Галичині двомандатові. Кандидатів на послів ставитимуть самоуправні, територіяльні і господарські організації. До господарських установ зачислюватиме промислово-торговельні і ремісничі палати. Преса пише, що в недалекій майбутності змінять теж основно виборчу ординацію до самоуправних установ.

—о—

Оборонця нової конституції виключили з засідання.

КАТОВИЦІ, 27. березня ПАТ. Нині відбулося пленарне засідання шлеського сойму. В одній справі сенат відкинув письменну пропозицію шлеського воєводи, щоби оправу відіслати назад до комісії і внесення приняв у другому читанні. Поладнавши низку справ льокального значіння, сойм вислухав промови пос. Пруса, що накинувся на новоухвалену конституцію і воєводу Ґражинського. Посол Вітчак (НХЗП) відповідаючи, солідаризувався з воєводою.

Деякі вислови промовця маршал Вольний вважав образливими й виключив пос. Вітчака з двох засідань. Теж виключив віцемаршала сойму і ґен. референта буджету д-ра Домбровського, який солідаризувався з пос. Вітчаком.

На знак протесту всі посли з НХЗП покинули на деякий час салю.

„Просвіта“ — це перший і найкращий вартовий українського духа. Спішіть з „Даром Просвіті“.

Німеччина й Польща мають ключ до мира.

Під цим наголовком помістив нюйорський „Таймс“ довшу кореспонденцію сера Остена Чемберлена, давнішого закордонного міністра Великої Британії. В цім дописі Чемберлен говорить про нове політичне наближення між Англією та Францією і думає, що воно переміниться у приязне порозуміння двох держав, як це було перед світовою війною.

Далі говорить про умову щодо взаїмної оборони перед нападом з повітря. Як відомо, до тієї умови Англія і Франція запросили й Італію та Німеччину. Обі держави також запоручують незалежність Австрії, бо це справа мира цілої Европи. Німеччину, каже, тепер вже вважають за рівну.

Чемберлен уважає це „новим Льокарном“, що забезпечило би краще мир в Европі. Але на його думку ключ до того мира має Німеччина й Польща. Вони моглиб запоручити мир в Европі, колиб підписали т. зв. „східне Льокарно“, що запоручувало би мир у Східній Европі через приречення взаїмної допомоги одному нападеному проти наїздника. Одначе досі обі ті держави відкидали те „східне Льокарно“ і в тім уся непевність мира в цілій Европі, бо напади з повітря не знають границь.

Але не зважаючи на те, чи Німеччина приєднається до умови чи ні, кінчить Чемберлен, Англія і Франція таки підпишуть взаїмну умову про оборону перед нападами з повітря.

Ювилейна академія в честь Юрія Федьковича в Нюйорку.

В неділю 17-го березня відбулася в нюйорськім Народнім Домі ювилейна академія в честь буковинського соловія, Осипа Юрія Федьковича, замісць чергового концерту в честь Шевченка. Це зроблено тому, що цьогорічний концерт у честь Шевченка відбудеться заходами злучених українських хорів з цілої околиці в Тавн Голл, при Бродвею, в Ню Йорку щойно дня 7. квітня. Академія в честь Федьковича доволі спізнене, коли йде про святкування століття уродин Федьковича, та всетаки ліпше пізно, як ніколи.

Семий вечір „Товариства Приятелів Української Музики“.

Ню Йорк, 25. лютого.

Товариство Прихильників Української Музики в Ню Йорку влаштувало 20. лютого у „Студіо Клюб“ свій семий уже вечір української музики. Концерт пройшов з великим мистецьким успіхом. Квартет, зложений з Р. Придатკевича, А. Шепірри (перша і друга скрипка), Н. Ван. Венделю (віоля) та Ґ. Ля-Цацер (чельо), відограв „Опус 14“ Зиновія Лиска. Фор ім. Лисенка в Джерзі Сіті під управою п. Андрія Ґели відспівав вязанку народніх пісень, а квартет відограв потім збірку (суїту) українських дитячих співанок укладу О. Берндта, перероблену для квартету Романом Придаткевичем. Велике враження зробили передовсім „Чарівна сопілка“ та „Веснянка“.

Гром. Роман Придаткевич виголосив виклад, у якім познайомив публику з причинами ріжних музичних стилів української музики та з процесом творення народньої пісні. Він вказував на ріжницю між тими українськими музиками, що стоять під безпосереднім впливом російських учителів на Великій Україні, та музиками, що стоять ближче до західно-слевянських і німецьких композиторів.

Гром. Андрій Борак відчитав публиці листа д-ра Волтера Демроша, у котрім він висказав свій жаль, що не міг прийти послухати квартету Лиска. — Публики зібралося багато.

Новий директор ґімназії в Ужгороді.

Ужгород, 25. березня.

Президент чсл. республики підписав декрет про іменування директором руської ґімназії в Ужгороді д-ра Сулинчака, дотепер директора ґімназії в Хусті. Тому, що д-р Сулинчак відомий як яскравий москвофіл-чорносотенець, призначення його на становище директора ґімназії в столиці Підкарпатської Руси викликало серед найширших кругів нашого громадянства велике здивування.

Розправа проти посла М. Вахнюка.

Дня 15. березня ц. р. відбулася в городськім суді у Дрогобичі розправа проти посла Михайла Вахнюка, якого притягнули до відповідальности за промову на вічу в Попелях дня 13. листопада 1932. р. Розправу відложили до 5. квітня ц. р., щоб переслухати свідків оборони.

Загальні Збори „Центробанку“.

XXXVI. Звичайні Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий“ („Центробанк“) у Львові відбулися дня 25. березня ц. р. в салі „Української Бесіди“ в год. 10. передпол.

Збори відкрив голова Надз. Ради Центробанку д-р **Михайло Волошин**, який на бажання Заг. Зборів проводив ними. Він покликав на секретарів радн. Йосифа Дрималика і дир. Маркіяна Кисілевського.

На вступі голова згадав память померших членів Центробанку, а саме: пок. Михайла Грушевського, першого президента У. Н. Републики, великого ученого, діяча і патріота, якого трагічну смерть болюче відчув не тільки український нарід, але весь культурний світ, — дальше пок. радн. Романа Сосновського, б. голови багатьох українських установ, пок. радн. Стахія Стеблецького, пок. Станислава Лаврова та Йосифи Паньківської, вдови по довголітнім директорі Центробанку пок. Костеві Паньківському. Приявні повстанням з місць вшанували память померших.

Відтак відчитано і верифіковано протокол з останніх Загальних Зборів.

Звідомлення з діяльности за 1934 р. разом із білянсом і рахунком страт і зисків за р. 1934 предложив Загальним Зборам нач. дир. Центробанку през. д-р Кость Левицький. Тому, що на порядку нарад був поставлений звіт із ревізії, переведеної в цьому місяці з рамени РСУК-а, д-р Кость Левицький обмежився тільки до реферовання найважніших позицій білянсу і рахунку страт і зисків за р. 1934 порівнуючи їх зі станом на 31. XII. 1933.

Власне майно Центробанку виказує на уділах зол. 198.335.97 і на фондах резервових зол. 302.828.38 — разом зол. 501.164.35. Членів виказує Центробанк 896, з того 772 кооперативи, 105 фізичних осіб і 19 правних осіб. Прибуло в 1934 р. 128 членів. Вкладки ощадности побільшилися в 1934 р. на зол. 42.818.36 та виказують зол. 1,026.051.70. Стан уділених позичок майже не змінився в порівнанні з 1933 р.

Стан льокацій побільшився в 1934 р. на зол. 33.708.77, з огляду на потребу більшого готівкового поготівля.

Кошти адміністрації виказують квоту зол. 42.023.51, тобто менше на 9.943.39 зол. ніж у р. 1933. Амортизація недвижимостей виносить зол. 2.583.64, а движимостей зол. 857.18. Відписано рахунком страт і зисків сумнівних претенсій на зол. 2.355.91. Зиск за р. 1934 виказано квотою зол. 1.526.94. Відтак д-р Кость Левицький предложив прелімінар буджету на р. 1935, який виказує в приходах зол. 94.336.56 а в розходах зол. 93.616.52.

З організаційної діяльности Центробанку през. д-р Кость Левицький підніс: видавання місячних звідомлень для Українбанків, орґанізацію низових кооператив кредитових, справу масової, дрібної ощадности, скликування нарад економічних централь для узгіднення їх діяльности, скликування конференцій Українбанків, затіснення звязків із нашими кооперативними централями як також справу заключування конверзійних договорів через Банк Акцептаційний і відносних кредитів.

З черги відчитано звіт з ревізії, переведеної Ревізійним Союзом та звіт Контрольної Комісії Загальних Зборів, після чого провідник отворив дискусію над усіми звітами.

В дискусії промовляли: д-р Іван Копач, Гриць Салевич, дир. Роман Харамбура і дир. Ярослав Колтунюк. Промовцям відповів през. д-р Кость Левицький.

По переведеній дискусії Загальні Збори ухвалили:

1) Приняти до відома ревізійний звіт Р. С. У. К.

2) Затвердити предложений білянс за 1934 р. зі станом зол. 1,657.578.51 і рахунок страт і зисків з білянсовою надвижкою зол. 1.526.94.

3) Приняти прелімінар буджету на р. 1935 з застереженням береження буджетової рівноваги.

4) уділити абсолюторію Надзірній Раді і Дирекції Центробанку з діяльности за р. 1934.

5) Білянсовий зиск у висоті 1.526.94 прилучити до резервових фондів.

На місце уступаючих членів Надзірної Ради вибрано: **д-ра Михайла Волошина, дир. Андрія Мудрика, д-ра Леся Кульчицького і дир. Романа Харамбуру.**

До Контрольної Комісії вибрано: **д-ра Степана Федака, о. Дамяна Лопатинського і д-ра Юлія Савчака.**

На деякі запити дир. Харамбури і дир. Кохана пояснив посол Остап Луцький справу заключування добровільних договорів поза конверзійними договорами через Акцептаційний Банк, як також справу реалізування векслів Акцептаційного Банку.

—o—

З ляйпціґського ярмарку.

Ляйпціґський ярмарок 1935. р. стояв під знаком поправи господарського положення. Що правда, ще не осягнено стану з минулого десятиліття, але й те, що осягнено, мусить задоволити всіх, бо направа не може відбутися дуже скоро, а мусить йти в парі з розвоєм цілого господарського життя країни чи краєм.

На цьому ярмарку взяло участь 8076 фірм, з чого німецьких було 7538 і чужинних 538. В порівнанні з минулим роком скількість німецьких фірм збільшилася на 523 фірми, а чужинних зменшилася на 58. З чужих країв взяли участь Японія 180 фірм, Чехія 137, Австрія 78, Італія 71, Анґлія 17, Швайцарія 15, інші держави менше. З того можна зробити висновок, що Чехія та Австрія дуже залежні від німецького ринку збуту. В технічній виставці взяло участь 2464 фірм, що заповнили повних величезних 17 виставових заль.

Торги відвідало приблизно яких 200 тисяч людей, з цього коло 22.000 чужинців. В порівнанні з минулим роком це означає збільшення на яких 4.000. Найбільше глядачів, а також і покупців було з Бельгії, Франції, Голяндії, Анґлії, Австрії, Польщі, Швайцарії та Чехії. Позаевропейські краї вислали були понад 1.500 покупців.

Як стоїть справа з замовленнями, сьогодні ще трудно сказати. В деяких галузях промислу замовлення є значні, в інших знов глядачі і покупці обмежувались лише до огляду виставки. Найкращий збут находили новини. Великою перешкодою в покупках були девізові трудноці, які панують майже у всіх краях у відношенні до Німеччини, а дальше й те, що не всюди ще побороно жидівський бойкот німецьких товарів. Значне збільшення чужинних глядачів промовляє за тим, що цікавість довідатись дещо про господарський розвій Німеччини після проголошення жидівського бойкоту значно зросла. Опеціяльно ті, що приїхали були подивитись на повний крах німецької економіки, мусіли сконстатувати якраз протилежність і відїхали назад з деяким несмаком тому, що їхні надії не сповнились. Замісць завепаду застали покращання, що правда обмежене лише до внутрішнього ринку.

М. С.

—o—

Вибирають гроші з литовських банків.

КОВНО, 27. 3. ПАТ. Щоденник „Діена“ повідомляє, що в Ковні викликав обширні коментарі та затривоження факт, що останніми часами литовські великі промисловці переказали більші суми грошей з литовських банків до швайцарських.

ВИБОРИ В КРАЮ.

ВИБОРИ ДО БЕЛЗСЬКОЇ ВОЛОСТИ.

До белзської волости приділено 20 громад, які мали вибрати 20 волосних радних, війта, підвійта та 3 лавників. До цієї волости не належить місточко Белз, яке творить окрему самоврядну одиницю. В приділених до волости громадах було на основі перепису з 1921 р. 9.844 гр.-кат., себто українців і 2233 латинників. Отже латинники творять менше, як 1/4 частину населення Вибори до громад, хоч „компромісові“ — дали українцям рішаючу перевагу, так що тільки два солтиси є поляками, всі заступники солтисів українці, а також лавники майже всі українці.

На день 26. II. зарядив сокальський староста вибори волосних радних у Белзі. Українці, що були до виборів підготовані і були певні, що виберуть належне їм число радних, себто щонайменше 15 радних, відповідні чинники за всяку ціну хотіли мати „компроміс“. Виборців задержано в салі від 10. год. до 4. попол. обставлено всі виходи і виборцям не вільно було зі салі вийти. В міжчасі йшли раз-у-раз апелі до „компромісу“, а коли українські виборці не подавалися, загрожено, що уневажнять нашу лісту і взагалі до виборів з української лісти не допустять. Брали на іспити українців виборців, що підписали українську лісту, твердили, що підписи не є автентичні... І вкінці добули „компроміс“. Вибрано 11 радних до волости з української лісти, з тим, що заступників радних мало бути в черзі по двох з польської лісти й один з української. Вислід був такий: 11 українців з української лісти, один „русин“ з польської лісти і 8 поляків.

На 18. III. призначив староста вибори війта, підвійта та 3 лавників — у **Сокалі**, отже не на терені волости. Всі 11 волосних радних українців рішили вибирати самостійно своїх кандидатів — знаних і чесних громадян. Та по голосуванні на війта відчитав предсідник комісії — тільки 9 карток за українським кандидатом. Де поділись українські 2 картки — не знати. Тоді староста звернувся до радних українців такими словами, **Proszę księdza, wasi ukraińcy w całym okręgu nie uznają was za ukraińców i ja teraz żałuję bardzo, że nie uważniłem wam listy, poszedłem z wami na kompromis i zatwierdziłem was na radnych.** А звертаючись до Мигаля (канд. на війта), **Pan jeszcze śmiał postawić swoją kandydaturę na wójta i myślał Pan, że ja Pana zatwierdzę? Ja bym was żadnego nie zatwierdził, Wy podszywacie się pod UNDO, a wszyscy jesteście UONowcy.**

Відтак відбулися вибори на підвійта і лавників, та все за українськими кандидатами падало тільки по 9 голосів, хоч усі одинацять виборців-радних віддали голоси за українськими кандидатами. Десь два українські голоси пропадали! У висліді вибрано війтом поляка і 2 поляків лавниками; заступником війта — українця (ставленика старости) і тільки один лавник українець вибраний з тих, яких українські радні поставили.

Всі 11 українських радних під присягою ствердять, що віддали 11 голосів за своїми кандидатами і не можуть ніяк зрозуміти, чому їх 11 голосів дали у висліді число 9, а не 11. Внесено протест, опираючись на тім, що за українським кандидатом впало 11 гол. а не 9; також на тім, що предсідник виборчої комісії відчитував картки, ховаючи їх за урною та не показуючи їх до вгляду двом іншим членам виборчої комісії, що сиділи подальше, з яких один — „русин“ — сам признав, що не дивився на картки і тільки „нотував“.

У цей спосіб переведено у нас „вибори“. Війтом став п. Худзік, довголітній комісар, відтак „бурмістр“ Белза, якого місто Белз з трудом позбулося. Про його кваліфікації на війта свідчить вимовно його карна карта і востаннє факт, що в 1932 р. скористав він з амнестії і навіть не думав очиститись від закиду злочину, за який був у слідстві. Про все те знав добре п. староста, можна це устійнити з актів гор. суду в Белзі та прокуратури у Львові, а проте він цього пана підтримує. Чи вже не можна було підшукати іншого кандидата на війта? Може чейже хоч протест зверне увагу на цей куріоз!

На західних окраїнах.

Село Дубно — українська оаза в Ланцутчині. — Дещо про поведінку польського духовника — Протести родичів.

Село Дубно належить до староства в Ланцуті і лежить 9 км. на схід від Лежайська. Це українська оаза на західних окраїнах, окружена довкола населенням польським. Село чисто українське: греко-католиків буде около 95 проц. У школі мова навчання була українська і в 1933 р. переведено шкільний плебісцит та вислано до шкільного інспекторату в Ярославі 197 деклярацій за 302 дітей за українською мовою навчання. Всіх дітей обряду римо-кат. було в минулім році 10, цього року є 13. У селі є читальня „Просвіти" і т-во „Сокіл", котрого діяльність завісило староство в половині місяця лютого. 1934. Крім того є в селі кооператива споживча, кооператива кредитова і молочарня.

Всі ті товариства розвивалися дуже гарно і це стало сіллю в оці нашим сусідам, передовсім латинському духовенству, себто пароховi і сотрудникові в Лежайську. Населення Дубна почувалося завжди українцями і в церкві хрестили школи люди на греко-кат. обряд діти, що походили з подруж мішаних, подібно як по селах, де є більшість людей латинського обряду, хрестять дітей у костелах на обряд латинський. Латинський парох з Лежайська чи радше його сотрудник по Різдвяних Святах м. р. ходив по хатах і намовляв родичів, щоб вони забрали метрики з церкви і занесли до костела, одначе ніхто не хотів цього зробити. Родичі відповідали, що хрестили в церкві дітей на те, щоб метрики залишилися в церкві.

Стрінувши опір родичів, латинський парох з Лежайська взявся до польонізації села іншим способом. Дня 8. лютого м. р. переведено дуже строгу ревізію у бувшого управителя школи українця, в о. пароха Булика і в кількох свідоміших господарів. Не знайшли ніде нічого, одначе вже слідуючого дня приїхав шкільний інспектор аж з Ярослава і управителя школи завісив в урядуванні та на його місце дав управителя-поляка, котрий на початку нового шкільного року перемінив самовільно школу на польську, бо по українськи майже не вчать, пісні співають лиш польські і т. д. В цій справі 7. грудня м. р. вислали родичі дітей зажалення до інспекторату в Ярославі і до Кураторії у Львові.

Та на тім не кінець. Прийшла черга й на о. пароха, заступника декана о. Булика. Латинський парох зажадав через староство видачі метрик дітей. Староство прислало виказ 13 дітей і зажадало видачі метрик. На перше письмо староства о. Булик відповів, що метрик видати не може, бо діти є важно і правно охрещені в греко-кат. обряді згідно з обовязуючими приписами. Староство зажадало вдруге видачі метрик під загрозою адміністраційної кари і прислало урядовця для зроблення відпису з метрикальних книг. Проти цього зарядження вніс о. Булик рекурс до Воєвідства у Львові через староство в Ланцуті, виказуючи, що діти правно охрещені на підставі закону з 25. 5. 1868 р. Д. П. Р. Нр. 49, а саме на виразне домагання родичів, і що у згаданих дітей не можна змінити віроісповідання, бо діти скінчили 7-ий рік життя, а не мають 14 літ. Староство, не зважаючи на внесений рекурс, прислало урядовця з письмом, в котрім повідомило парохіяльний уряд про своє зарядження і при кінці додало, що парохіяльному урядові проти зарядження староства дотично видачі метрик не прислуговує право відклику до Воєвідства. Дня 1. грудня вислав о. Булик нову рекурс до Воєвідства у двох примірниках — один через староство, другий просто до Воєвідства. В рекурсі виказав о. Б. протизаконність зарядження староства і щодо вимоги видачі метрик і щодо вислання урядовця. Тому, що староство зажадало від парохіяльного уряду звороту коштів подорожі і дієт для урядовця в сумі 20.10 зол., о. Булик вніс 12. грудня м. р. нову рекурс до Воєвідства.

Дотепер був звичай, що зміни в метрикальних книгах могли відбутися на поручення Воєвідства, котре відносилося до Єп. Консисторії, а Консисторія припоручала парохіяльному урядові переводити зміни в метрикальних книгах. Урядовець староства зазначив у метрикальних книгах таке: „Винотовано целем занотовання в ксенґзе параф. обж. жим.-кат.". Зміни обряду зробив також новий управитель школи у шкільних книгах. До того учительство змушує ті наші діти ходити на науку релігії латинського обряду, хоч діти не хотять, а родичі проти того примусу протестують. За це їм грозять карами, а тим дітям, котрі йдуть на лат. релігію, дають дарунки й обіцяють справляти убрання тощо. При цьому слід зазначити, що майже всі родичі дітей, котрих метрик домагалося староство, зізнали протоколярно при свідках, що вони умовились: одні ще перед заключенням подружжа, інші по заключенні подружжа, але перед охрещенням першої дитини — всі свої діти хреститимуть в обряді гр.-кат., щоб їх діти в гр.-кат. обряді були виховувані; тої своєї умови вони ніколи не змінили і при ній надальше обстають.

В тих обставинах діються ріжні річі. Польський катехит на спілку з жінкою управителя тягнуть діти на силу на релігію польську; більшість дітей, не зважаючи на дарунки, у той день, коли є релігія, не приходить до школи, та за це дістають ноту з релігії „недостаточно". Одна мати пішла до школи до учительки, котра вчить її синів, з проханням, щоб її дітей не залишала на польську релігію. Саме тоді був польський священик на релігії, вийшов з кляси на коритар, зачав з тою жінкою сваритися, викинув її з коритара на двір і тепер вона ще до того має судові доходження, хоч у класі не була. На другий тиждень взяв її одного сина на релігію на силу, а коли хлопець став кричати, священик ударив його в лице так, що в ночі лице напухло. Батько дитини ходив після того до інспекторату в Ярославі із зажаленням, одначе інспектора тоді не застав.

Таких і подібних фактів можнаб навести більше. Зазначимо ще тільки, що деякі родини внесли протест проти неправного перенесення метрик їх дітей, на який відповіди ще не мають.

При цій нагоді варто ще додати, що латинські священики похрестили в тамошніх околицях майже по всіх парохіях багато наших греко-кат. дітей на обряд латинський і зовсім не думають метрик віддати. В лежайській парохії перейшли в цей спосіб на лат. обряд цілі села, як Єльна, Руда, Янда і т. д. Чому тут не інґерує староство?

Нова конституція Польщі.

VI. ЗАКОНОДАВСТВО.

Саття XLIX. 1) Законодатними актами є: а) закони; б) декрети Президента Річипосполитої. 2) Ніякий законодатний акт не може суперечити Конституції.

Ст. L. 1) Право законодатної ініціятиви мають Уряд і Сойм. 2) Законодатна ініціятива у справах буджету, контингенту новобранців і ратифікації міжнародних договорів належить виключно до Уряду. 2) Сойм не може без згоди Уряду приняти закону, який спричинює видатки Державному Скарбові, для яких нема покриття у буджеті.

Ст. LI. Затягнути державну позичку, позбутись або обтяжити нерухомий державний маєток, оцінений на квоту понад 100.000 зол., наложити податки або публичні оплати, установити мита і монополі, устійнити монетарну систему, як також наложити фінансову гарантію на Державний Скарб — можна тільки на основі законодатного акту.

Ст. LII. 1) Договори з іншими державами: торговельні, митні, які обтяжують постійно Державний Скарб і містять зобовязання, наслідком яких на громадян накладені нові тягарі, або такі, що спричинюють зміну границь Держави — вимагають перед ратифікацією згоди Законодатних Установ у формі закону. 2) Президент Річипосполитої у випадках, коли справи не можна загаяти, може перед ратифікацією на внесок Ради Міністрів увести тимчасово в життя всі або деякі постанови торговельних або митних договорів.

Ст. LIII. 1) Кожний проект договору, принятий Соймом, передають під розгляд Сенату. 2) Рішення Сенату, яке відкидає проект або вводить до нього зміни, треба вважати принятим, коли Сойм не відкине його більшістю 3/5 голосів.

Ст. LIV. 1) Президент Річипосполитої стверджить підписом силу закону, принятого згідно з Конституцією і доручить оголосити його у Деннику Законів. 2) Президент Річипосполитої може до трицяти днів від одержання проекту закону звернути його Соймові з домаганням, щоб його вдруге розглянув, а це може статись не скоріше ніж на найближчій звичайній сесії. 3) Коли Законодатні Установи більшістю законного числа послів і сенаторів приймуть удруге проект без змін, Президент Річипосполитої ствердивши підписом силу закону, доручить його оголосити.

Ст. LV. 1) Закон може уповажнити Президента Річипосполитої видавати декрети в часі й розмірі, які означить; це уповажнення не може обіймати зміни Конституції. 2) Президент Річипосполитої має право в часі, коли Сойм розвязаний, видавати на випадок державної необхідности декрети з обсягу державного законодавства крім: а) зміни Конституції; б) виборчої ординації до Сойму і до Сенату; в) буджету; г) наложення податків і установлення монополів; д) затягнення державних позичок; з) позбування і обтяжування державного нерухомого маєтку, оціненого на квоту понад 100.000 зол. 3) Декрети, які спираються на постановах цієї статті, можна видавати на внесок Ради Міністрів і можна їх змінити або касувати тільки законодатним актом.

Ст. LVI. Декрети, які торкаються організації Уряду, зверхности Збройних Сил і організації державної адміністрації, можна видавати кожного часу, їх можуть змінити або скасувати теж тільки декрети Президента Річипосполитої.

Ст. LVII. 1) Декрети Президента Річипосполитої мають законну силу і покликуючись на конституційну основу, будуть їх оголошувати в Деннику Законів. 2) В кожному випадку, коли Конституція або закони для унормування поодинокої ділянки зі законодавства вимагають закону, цю ділянку може унормувати теж декрет Президента Річипосполитої, виданий в умовинах, означених Конституцією.

VII. БУДЖЕТ.

Ст. LVIII. 1) Закон устійнює щорічно буджет Держави. 2) Уряд складає Соймові на сесії проект буджету не пізніше, ніж на чотири місяці перед початком буджетового року. 3) На розгляд буджету залишається Соймові девятьдесять днів від зложення проекту Урядом, Сенатові — двацять днів від речинця, призначеного для Сойму. 4) На розгляд змін, запропонованих Сенатом, залишається Соймові десять днів від речинця, призначеного для Сенату. 5) Президент Річипосполитої доручить оголосити буджет: а) у тексті, який устійнили Законодатні Палати, коли Сойм і Сенат в означених речинцях розглянули буджет; б) у тексті, який устійнив Сойм, коли Сенат в означенім речинці буджету не розглянув; г) у тексті урядового проекту, коли ані Сойм ані Сенат в означених речинцях буджету не розглянули.

Ст. LIX. 1) Видатків, не запроектованих у буджеті, не можна приняти, запроектованих не можна підвищити без згоди Уряду. 2) Уряд не може робити видатків без законного уповажнення, хіба, що цього вимагає державна конечність; у такім випадку Уряд, на основі рішення Ради Міністрів, переведе необхідний видаток, пересилаючи до Сойму у семиденнім речинці від рішення проект закону про призвання додаткових кредитів. Рішення Ради Міністрів буде одночасно оголошене в урядовій газеті і подане до відома Найвищій Контрольній Палаті.

Ст. LX. 1) Держава не може лишатись без буджету. 2) Коли з приводу розвязання Законодатних Палат буджет або бодай буджетову провізорію не приняли до дня, в якім починається новий буджетовий період, тоді Уряд має право

збирати доходи і робити видатки у межах минулорічного буджету аж до часу прийняття буджетової провізорії або буджету, який Уряд вложить нововибраному Соймові на першому засіданні. 3) Повищу засаду стосується відповідно у випадку, коли Сойм предложений йому проект закону відкине цілий з тим, що Уряд до сімох днів від відкинення перешле до Сойму новий проект буджету або буджетову провізорію і що видатки, які робить Уряд на основі минулорічного буджету, не можуть бути вищі в поодиноких позиціях від запроектованих у відкиненім буджеті.

VII. ЗБРОЙНІ СИЛИ.

Ст. LXI. 1) Збройні Сили стоять на сторожі безпеки і зверхніх прав Річипосполитої. 2) Всі громадяни обовязані до військової служби і чинитьб для оборони Держави.

Ст. LXII. 1) Президент Річипосполитої доручає перевести щорічно набір новобранців у межах устійненого контингенту. 2) Зміна контингенту вимагає законодатного акту.

Ст. LXIII. 1) Президент Річипосполитої видає декрети про зверхність Збройних Сил, у першу чергу означить декретом організацію начальної військової влади, зясовуючи в ньому спосіб контрасигнування актів, які видає як Зверхник Збройних Сил. 2) Президент Річипосполитої рішає, коли треба вжити збройних сил для оборони Держави. 3) На випадок призначення Начального Вожда право розпоряджатись збройними силами переходить на нього. 5) За акти, звязані з командуванням Начальний Вожд відповідає перед Президентом Річипосполитої, як Зверхником Збройних Сил.

IX. ВИМІР СПРАВЕДЛИВОСТИ.

Ст. LXIV. 1) Суди вимірюють справедливість в імени Річипосполитої Польської. 2) Вимірюючи справедливість, суди бережуть правного ладу у Державі і формують правне почуття суспільности. 3) Судді у виконуванні свого суддейського уряду є незалежні. 4) Судових присудів не можуть зміняти ані касувати інші органи влади. 5) Суди не мають права досліджувати важности законодатних актів правильно оголошених.

Ст. LXV. 1) Суддів призначає Президент Річипосполитої, коли закони інакше не постановляють. 2) Організацію судів та окреме становище суддів, їх права й обовязки та платні означать закони.

Ст. LXVI. Суддю можна звільнити з уряду, припинити в урядуванні, перенести на інше місце або в стан спочинку проти своєї волі тільки на основі судового присуду і тільки у випадках, передбачених законом. 2) Засада ця не торкається випадку коли перенесення судді на інше місце урядування або в стан спочинку, спричинене зміною організації судів, яку постановить законодатний акт.

Ст. LXVII. Судді не можна притягнути до карної відповідальности без дозволу відповідного дисциплінарного суду або придержати без наказу суду, хіба що схопили його на горячім учинку.

Ст. LXVIII. Ніякий закон не може замикати громадянинові шляху до суду, щоб доходив кривди або шкоди. 2) Заручується особисту свободу, незайманність помешкання і тайну кореспонденції. 3) Закони означать умовини, в яких можна перевести особисту або хатну ревізію або нарушити тайну листування. 4) Нікого не можна позбавити суду, якому підлягає на основі закону, ані карати за вчинок, незаборонений законом перед його доконанням, ані теж передержувати без наказу суду довше ніж 48 годин. 5) Виняткові суди дозволені тільки у випадках, передбачених законом. 6) Закони переведуть засаду, що справи, в яких адміністраційна влада присудила кару, можна на домагання сторони передати судовій процедурі.

Ст. LXIX. 1) Президент Річипосполстої може актом ласки дарувати або злагіднити засудженому кару, визначену правосильним присудом і скасувати наслідки засуду. 2) Амнестія вимагає законодатного акту.

Ст. LXX. 1) Покликується: а) Найвищий Суд до судових цивільних і карних справ; б) Найвищий Адміністраційний Трибунал до видавання присудів про легальність адміністраційних актів; в) Компетенційний Трибунал до вирішування спорів про компетенцію між судами та іншими органами влади. 2) Окрему організацію військових судів, їх компетенцію, процедуру і права та обовязки членів тих судів означать закони.

Ст. LXXI. 1) До видавання осудів у справах міністрів, сенаторів і послів, яких притягнули до конституційної відповідальности, покликується Державний Трибунал, який складається з Першого Голови Найвищого Суду, як предсідника і шістьох суддів. 2) Суддів Державного Трибуналу та їх заступників покликує Президент Річипосполитої на трицятилітній протяг часу споміж суддів загальних судів, яких представляє у подвійнім числі на половину Сойм, у половині Сенат, рівномірно беручи під увагу кандидатів кожної з Законодатних Палат.

Полк. Славек утворить новий уряд.

Польська преса пише, що уряд прем. Козловського уступить у четвер, найдальше у пятницю. Відомо вже, що голова клюбу ББ полк. Славек переговорює у справі створення нового уряду. Таким чином у хвилині зголошення димісії дотеперішнього уряду буде сформований уже новий уряд. Кружляють поголоски, що кандидатами на міністра скарбу в новім уряді є теперішній віцеміністер скарбу Станішевський і голова Польського Банку д-р Врублевський. Міністром промислу і торговлі буде мін. Квятковський або польський посол у Стокгольмі Роман.

Дотеперішні міністри освіти Єндеєвич і хліборобства Понятовський остануться у новім уряді. Кажуть, що до нового уряду ввійде воєвода Костек-Бернацький і ген. Венява-Длугошовський.

У круговороті законів.

На пленарнім засіданні у вівторок 26. березня ц. р. сенат приняв 75 проєктів законів, які розглядав сойм. Проти проєкту закону про т. зв. шарварки говорив сен. Макух.

Скликання повітових рад.

Аг. Всхуд повідомляє: М-ство внутрішніх справ рішило сумніви в справі скликання повітових рад у тих повітах, у яких не вибрано ще членів управи всіх міських громад. У таких випадках повітових радних із названих міських рад мають вибрати виборчі колеґії, складені з нових міських радних і дотеперішніх членів міської управи, а опісля скликати на засідання повітову раду. Після вибору членів управи даних міських рад, повітові радні, вибрані повищими виб. колеґіями, зложать свої мандати й будуть заряджені доповняючі вибори згідно з приписами самоврядного закону та постанов виборчого правильника до повітових рад.

Саймон відлетів до Льондону.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. Міністер Саймон відлетів в год. 10-ій до Льондону. Прощав його мін. Нойрат. Прибічна канцлерева сторожа віддала честь зброєю.

Німеччина піддержить Абісинію.

ПАРИЖ, 27. 3. ПАТ. Льондонський кореспондент „Еко де Парі" повідомляє на основі звіту британського посла в Аддіс Абебі: Дня 18. березня ц. р. новопризначений німецький посол д-р Кірш Стімерс передаючи грамоту цісареві Абисинії заявив, що на випадок італійсько-абисинського конфлікту Німеччина піддержить Абісинію. Німецький посол одночасно — як кажуть — предложив в імени уряду Німеччини негайну допомогу інструкторів і військових знавців та ескадри літаків.

Смерть д-ра Пупіна.

Д-р Михайло Ідворський-Пупін, математичний фізик і знаний винахідник в електро-механіці помер у моличнім павільоні Колюмбійського університету в 77-му році життя. Був він професором Колюмбійського університету від 1896 року на виділі математики й фізики. В початку своєї карієри винайшов легкий спосіб фотографії при помочі промінів X, відтак перекинув свою діяльність винахідника на ділянку підводної телеграфії та телефонії, поширення електричних промінів, збудував перший в Америці апарат для промінів Рентґена в американських шпиталях, а в часі війни віддав великі послуги американському урядові при бездротній телеграфії. Його винаходами користувався ввесь світ. Був він сином бідного сербського селянина з Банату, прибув до Америки без одного доляра, став до праці на фармі в стейті Делевер. Як сербин з роду він опікувався своїми земляками і йому треба приписати віддання Банату Югославії після розпаду Австро-Угорщини, хоч Румунія дуже напирала, щоб прилучити цю провінцію до своєї державної території. Пупін був тоді в ласках президента Вільсона і цей ужив усього свого впливу, щоб Банат віддати Сербії. В посмертних вістках газети згадують один цікавий момент з історії Сербії в часі світової війни. Коли Сербія була вже розгромлена Австрією й сербська армія цілком розліталася, бо не було ні зброї ні муніції, Пупін заручив фабриці Болдуіна у Філядельфії за сербські замовлення і пізніше покрив їх, діставши гроші з Парижа. Це дало нагоду сербській армії переорганізуватись і виступити в нових боях.

Вистава Винниченкової „Брехні" у Празі.

Прага, березень 1935.

Дня 9. ц. м. відбулась у Празі під фірмою тутешньої чит. „Просвіти" театральна вистава Винниченкової „Брехні". Як недавній виступ Української Драматичної Студії у Празі, про який ми вже реферували, так і цей зробив нам велику і дуже приємну несподіванку. Як на виставі Студії, так і на цій ми забували, що ми на аматорській виставі.

Дозволяла нам на це і дуже добра й до детайлів випрацьована режисура д-ра Галія і місцями просто мистецька гра представників головних роль: відомої нашої артистки п. Н. Дорошенкової, п. Лисенка, п. Гайдая і самого режисера д-ра Галія. Напружені, драматичні місця, в яких виступала ця чвірка, нагадували нам найкращі вистави „Брехні" в інтерпретації наших першорядних професійних драматичних артистів. Особливо треба це сказати про гру п. Дорошенкової, п. Лисенка і п. Галія в другій дії.

Правда, можна булоб може в дечому не погоджуватися з концепцією поодиноких роль, але не можна не признати, що всі ролі в такій концепції, як їх нам подала режисура, були від початку до кінця проведені льоґічно і їх стиль був у цілому задержаний. Ціла вистава мала лиш одну недостачу, а саме: в деяких сценах надто велику ріжницю між грою представників головних і другорядних роль. На це в майбутньому мусить режисура звернути більше уваги.

Одначе в цілому вистава робила якнайкраще враження і знову переконала нас, що між українською кольонією у Празі є сили на те, щоб могла тут повстати дійсно добра українська театральна дружина, яка для пропаґанди української справи може принести великі користи. Цю нашу віру оправдують зовсім обі дотеперішні вистави й обі їх режисери і кількість та гра тих, що в обох цих виставах брали участь.

Українська праська кольонія поставилась до обох вистав дуже симпатично, прийняла їх тепло і сподіється, що цей гарний і вдатний початок буде заохотою для наших театралів до дальшої праці.

М—н.

Протест канц. Гітлера проти мобілізації в Італії

ПАРИЖ, 27. 3. ПАТ. „Матен" повідомляє, що підчас розмов британських міністрів канц. Гітлер мав протестувати проти мобілізації 1911. р. в Італії.

Три тайні комуністичні друкарні.

БЕРЛІН, ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє з Відня, що в останніх днях поліція викрила у Відні три тайні комуністичні друкарні і сконфіскувала багато друків. Поліція арештувала 12 осіб.

Смерть великого траґіка.

З Відня наспіла вістка, що вмер один з найбільших сучасних драматичних мистців Олександер Моіссі, траґік, якого слава гомоніла на обох півкулях світа.

Моіссі вродився в Трієсті в р. 1880 і походив з італійської рідні. В р. 1900 приїхав у Відень і — не знаючи німецької мови, — став статистом у Бурґтеатрі, де звернув на нього увагу великий Кайнц. Та, на жаль, і його протекція не дала змоги Моіссі заграти якунебудь більшу відповідальну ролю, щоб мати змогу проявити вперше свій талант.

Тимчасом Моіссі з неймовірним завзяттям вчився німецької мови і після кількох уже років говорили про нього, що німецька мова в його устах здобуде нову незнану до того часу красу.

З тим самим успіхом заволодів він після років і сумлінного труду французькою, а з черги з англійською мовою.

Дебютував у німецькому театрі в Празі, бо у Відні стара ґвардія акторів не допустила його до виступу. З Праги забрав його Райнгардт до Берліна (1904). Від того часу звязав він свою долю й успіхи з Райнгардом. В 1927. р. грав уже в Парижі в театрі „Ателіє" з французькими акторами (по французьки), опісля в Льондоні й Америці (по англійськи).

Його незвичайний талант заяснів направду у Райнгарда і завдяки своїм креаціям, в історії сучасного театрального мистецтва здобув собі велику почесну сторінку. Виступав теж у Москві і як Протасов у „Живому трупі" захопив вибагливу російську публику.

У часі війни як летун німецької армії попав у полон, з якого після багатьох пригод вернувся в Німеччину. В останніх часах звернувся з проханням до Муссолінія, щоб дістати італійське горожанство і кілька днів перед смертю дістав його.

Його головні ролі були: Гамлет, Мефісто (у „Фавсті" Ґетого), Освальд (у „Примарах" Ібсена), Генрих V., Протасов (у „Живому трупі" Толстого) Едип. Ґалерія постатей з клясичного і модерного репертуару величезна.

Позатим був Моіссі знаменитим рецитатором. Його рецитації німецьких клясиків, читання „Псальмів Давида", „Пісні над піснями" та фраґментів зі Святого Письма показували ці твори у зовсім новому незнаному світлі. Прегарний голос, багата модуляція, а передовсім глибока інтеліґенція були основами його відтворчого, наскрізь рефлексійного акторського мистецтва.

Після гітлерівського перевороту покинув він разом з Райнгардом Німеччину і перебував переважно у Відні. Останнього часу працював в італійськім кіні, відтворюючи ролю Цезара Борджії.

На його бажання його тлінні останки спалять. Львів мав нагоду бачити його й чути як актора й рецитатора. Двічі гостював він у нашому городі: раз за часів дирекції Г. Барвінського, вдруге за Чарновського. Відтворював ролі: Гамлета, Освальда й Протасова.

З Моіссім зійшов зі світа ґеніяльний актор, за якого грою слідкували люди із запертим віддихом, і який захоплював, чарував і потрясав.

Ст. Чарнецький.

НОВИНКИ

— **Найбільші кінські перегони.** На другу пятницю відбудуться в Льондоні „великі державні перегони" коней. Головним улюбленцем є кінь „Гольден Міллер", на якого вже поставили міліон фунт. шт. Одні на таких перегонах стають відразу багатіями, другі тратять ціле своє майно. Один із великих біржевиків поставив на „Золотого Мілера" 68.000 фунт. шт. — велитенську суму. Коли його спитали, як він може рискувати цілим своїм майном, він відповів, що він певний виграної, бо вже спровадив собі пачку цукорків і чеколяди з фірми „Фортуна Нова" у Львові. 1166

— **Українська симфонічна музика в радіо.** Варшавська радіостація надаватиме на всі польські стації **концерт української симфонічної музики — в суботу 30.** ц. м. від год. 21-ої до 22-ої **(9—10 вечора).** Концертом диригуватиме **Антін Рудницький, солісткою концерту є Марія Сокіл.** Програма концерту така: 1) Антін Рудницький: Балетна сюїта (Інтродукція, Похоронний марш, Скерцино, Малий жовнірський епізод, Торжественний фінал); 2) Лев Ревуцький: Анданте (друга частина) з 2-ої Симфонії; 3) Василь Барвінський: Дві пісні (Ноктюрн і Сонет) з орхестрою; 4) Борис Лятошинський: Перський і Гуцульський танок (з опери „Золотий Обруч").

— **З Українського Лікарського Товариства.** В пятницю, 29. березня в год. 19-ій відбудеться в домівці Товариства при вул. Підвалля 7, I. відчит д-ра Р. Осінчука: Про купелеве лікування хронічних суглобових захворінь у Черчі.

— **Освічені числа домів.** Не тільки львівський маґістрат, але й управи інших міст у Польщі рішили, що числа домів повинні находитись на малих скляних ліхтарнях, які ввечір треба освітлювати. Коли переведуть це рішення скрізь — невідомо.

— **Бурмістр Станиславова уступив.** У вівторок 26. березня ц. р. відбулося засідання міської ради у Станиславові. Управа міста предложила раді прелімінар буджету на 1934-35 р. Радні з клюбу ББ покинули салю нарад тому, що не предложено замкнення рахунків за минулий діловий рік і ревізійна комісія не перевела контролі. Недобір міста Станиславова доходить до одного міліона зол. У звязку з тим бурмістр Станиславова Хованец уступив зі свого становища.

— **Львівська темна хроніка.** Поліція арештувала чотирьох вломників, що відвідували ріжні львівські мешкання забираючи з них, що попало під руку. Вломники мешкали при вул. Домса 7 і там складали тимчасово речі, яких не встигли ще добре відпродати. Імена їх: Броніслав Гонтівський, Зигмунт Сеґета, Людвік Бак і Йосиф Панкевич. Що і де крали признались, навіть вказали на годинникара, якому свою добичу перепродували. — З перфумерії Ляхса при вул. Ягайлонській 11 а. злодії забрали вночі пахощів і всякого запашного приладдя на 3.000 зол. — Відкрили у Львові потайну фабрику стемплів при вул. Жулінського 8; кількох професійних літографів і друкарів приладило все, що треба для фальшування стемплів і марок, краєвих і закордонних, але не встигло ще їх продати. — Арештували тут одного інжиніра-електротехніка та одного залізничого урядовця, обвинуваченних у якихось залізничих мантійствах.

— **Ріжні вістки.** У Парижі почався процес проти 21 осіб обвинуваченних у шпигунській праці на користь Совітів; судова розправа протягнеться з місяць. — У Китаю вздовж ріки Янґ-Тсе голодує приблизно 12 міліонів. — У віденськім „Бурґу" буде стояти тепер ґвардійський полк; усі, що мешкали там від часу революції, мусять перенестись куди інде; між ними теж славний режисер Райнгардт. — У Канаді померла 113-літня полька Антоніна Пшепюрковська.

— **З археольоґії Палестини.** Англійський археольоґ Чарльз Марстон відкрив у Палестині біля Тель-Дувеіра 14 великих глиняних посуд, розбитих; на одному глечику відчитав він слово „Ляхіс", назву міста, про яке згадують у біблії. Досі не знали, де воно находиться; його зруйнував Набуходоносор у 598 р. перед Хр. Найдені посуди можуть завдяки своїм надписам кинути нове світло на добу перед наїздом Набуходоносора.

— **Успіхи кінової артистки.** Кінова артистка Тамара Десні, у походження росіянка, якій наказали виїхати з Англії, дістала з ріжних кінців краю від 40 англійців листи, щоб стала їх жінкою. Таким робом вона, як англійська піддана, зможе залишитись в Англії. Артистка на жаль, заміжня і не могла приняти ніодної пропозиції. Покищо англійська поліція дозволила їй залишитись у Льондоні ще рік.

— **З країни канібалів.** Німецький учений проф. Неверман вернувся після дволітнього побуту з Нової Каледонії, Гебридських островів та Нової Ґвінеї. Як добрий фільольоґ навчився він місцевих говірок і кілька місяців прожив між канібалами. Професор твердить, що канібали зовсім мирні люди, коли тільки з ними добре поводитись. Не треба їх тільки сердити, бо неодин уже мандрівник, що почав глузувати з їх ідолів пропав у їх шлунку. Канібали мають свої погляди на чесність. На острові Суматрі голяндський уряд зорганізував концентраційний табор, куди засилає комуністів. Вони живуть на канібальській території „маппи"; коли хто з них хоче втекти, може попасти між канібалів і там пропадає на їх бенкеті. У канібалів сильно розвинена музика.

— **Стародавня Україна під впливом анґльо-сасів.** З Москви повідомляють про відкриття 150 досі неоголошених листів англійських письменників Діккенса, Текерея, Тенісона, Вальтер Скота, Байрона. Ці листи віднайшов російський історик проф. I. Алексеєв при нагоді порядкування матеріялів до своєї праці про російсько-англійські взаємини. Проф. Алексеєв устійнив, що ще за часів київського князя Володимира Мономаха, отже в 11. ст., розпочалися українсько-англійські взаємини тому, що Мономах був жонатий з донькою англьо-саксонського короля Гарольда. Мономахове „Поучение Дітем", один із найстарших памятників української літератури, було писане — на думку Алексеєва — під впливом сучасних англійських літературних творів.

З концертової салі.

СИМФОНІЧНИЙ КОНЦЕРТ.

Зіставлення побіч себе I. Симфонії Ц-дур та IX. Симфонії Д-моль дає нам добрий образ розвою ґенія Бетовена. I. Симфонія стоїть ще під впливом Гайдна та Моцарта і щодо стилю і щодо форми. IX. Симфонія Бетовена має вже власну музичну мову яка своїм патетичним характером так дуже ріжниться від музики 18. ст. Але найбільший подив до нинішнього дня викликує у нас архітектоніка її будови. IX. Симфонія говорить про щось могутнє, дає нам образ якогось великого змагання, а в останній частині голосить велику перемогу, велику радість визволених життєвих сил. Кожний слухач, чи то освічений музик, який уміє оцінити її вартість, чи хтось, що загально естетизує, чи людина неосвідомлена в мистецьких проблемах, якщо стрінеться з цим твором, — мусить зазнати сильного враження. Формально ріжниться ця Симфонія від попередніх тим, що в останній частині крім орхестри приходить вокальний квартет та хори. Подвійна фуґа на мішаний хор та сольові точки квартету творять ефектовне закінчення Симфонії.

Під вокальним оглядом Бетовен ставляє до співаків великі вимоги. Мельодії сконструовані так, що вимагають дуже довгого віддиху, а також фразування вимагає великої музичної культури. Солісти: Ф. Плятівна (сопран), Г. Леска (альт), Ю. Волінський (тенор), А. Міхаловський (бас). Квартет, хоч зложений з таких добрих співаків, не звучав ідеально, сопран та бас надто вибивались. Хори (поверх 200 осіб) та орхестра вивязались зі свого завдання дуже добре.

Треба піднести заслуги директора А. Солтиса у виведенні цього твору.

I. Приймова.

З кіна.

КІНО МАРУСЕНЬКА: „ЯРМО КОХАННЯ" і „ВОРОГ ЖІНОК".

В основу фільми лягла повість відомого анґлійського письменника Ґолсуерті. Жінка приневолена тікати від свого чоловіка, бо його нікчемна поведінка затроювала їй життя. У дорозі пізнає вона молодця, що стає її приятелем; усеж факт, що вона заміжня, не дозволяє йти їй за поривом серця. Небаром приїзджає за нею чоловік і при помочі детективів намагається переловити її на віроломстві. Самі обставини зложилися так, що суд визнав її винуватою та признав чоловікові розвід.

Фільма цікава, реалізація переведена вміло й культурно. Найкраще місце: судова розправа. Головну ролю грає Діяна Вінієрд, відома з фільми „Кавалькада", дуже інтеліґентна акторка, що отворює такий тип, як Норма Шірер. Її партнер замолодий та не має тої „стопроцентовости", яка полонює жінки.

Друга фільма — це комедія з „довгим" Слімом Саммервілем, така, які ми бачили в початках фільмової індустрії. Нині вона не подобається і радше нудить.

Дуже гарна нагода переконатися, як виглядають дві інакші фільми: добре й зле реалізовані.

КІНО-РЕВІЯ „СТИЛЕВЕ": „ТІНІ БРОДВЕЮ" і ревія „ЛЕТ У СМІХОСФЕРИ".

Друга з черги ревія під управою Реф-Рена вдержалась на тому самому рівні гумору й ріжнородности. Кілька добрих гротесок, дотепів, інсценізація „Ліцитація світа" (незвичайно ефектовна річ), „ілюстровані" дотепи й сольовий виступ пісенькара Майського — все те разом складається на веселу й свобідну програму. Дуже добрий актор Пілярський, управитель ревії Реф-Рен та гротесковий актор Нововейський. (Не знаємо, чому він не виступає у сольових точках, що завжди були дуже веселі й подобалися публиці).

На екрані фільма з відомою орхестрою Ліпмана. *(ст.)*

Дописи.

РОГАТИН

Загальні Збори Філії „Просвіти" в Рогатині. Дня 17. березня ц. р. відбулися Загальні Збори Філії „Просвіти" в Рогатині. Приявних було 403 членів і відпоручників читалень. Зразковий звіт Виділу та докладний люстраційний звіт дають ясний образ культурно-освітнього життя повіту. Діяльність Виділу у звітовому році зосереджувалась головно на ці дві ділянки: 1) поставити саму філію на певних матеріяльних підставах, звільнити її з довгів і тимсамим дати їй спроможність розвинути ширшу організаційну діяльність; 2) поширити вазовій організаційну сітку, подбати про реактивування підупалих читалень, освітній праці надати певний напрям, ідеольогічні підстави та її поглибити. Довги філії зменшились у звітовому році на половину. У звітовому році Виділ філії основав читальню в Корчунку, теперішній громаді, а давніше присілку Дібришова, реактивував читальні в Переніві і Підвинню. Виділ філії старався не допускати до боротьби за вплив на виховання мас ріжних напрямків, стоячи на понадпартійному становищі. В низці рефератів на повітових просвітних конференціях засуває ті ідеольогічні підстави, котрими керується у виховній праці, а саме: виховання у дусі свободи на повноправних громадян українського народу, виробленням сильної особистости, виробленням повного суцільного і гармонійного світогляду. Поїздок відбуто заходом філії 122, повітових просвітних анкет 9, місцевих анкет 13. Філія влаштувала курс для бібліотекарів, веде дитячий садок, до котрого ходило 40 дітей у віці від 3—6 літ. Прибутків мала філія у звітовому році 5.118.01 зол., убутків 5.099.29 зол. Діяльних читалень у районі філії було 46. Всіх членів читалень було у звітовому році 6538, з того мужчин 4345, жінок 2193. Прибутків мали читальні 18.753.29 зол., видатків 16.128.99 зол. Готівки в касі 2.623.30 зол. Усе майно читалень, домівки, будівельний матеріял, інвентарі, бібліотеки і т. п. мають вартість 203.628.01 зол. Власні доми мають 32 читальні, 1 читальня міститься в коопер. домі, 1 в церковнім, 1 в домі Т-ва „Просвіта", 2 в громадських домах, решта в селянських хатах. Читальні відбули у звітовому році 451 засідань для обговорення справ, звязаних з життям читалень. Всіх книжок у читальняних бібліотеках є 11.205, а того 7.069 з красного письменства. Читачів по читальняних бібліотеках було 2.994, а того 1.266 мужчин, 1.270 хлопців, 152 жінки, 306 дівчат. Всіх книжок прочитали 25.156. Читальні передплачували 107 часописів — 32 приходили безплатно. По читальнях було 8 самоосвітніх гуртків, 31 драматичних гуртків, 11 хорів та одна орхестра. Читальні відсвяткували у звітовому році 75 свят, а того 32 Шевченка, 5 Франка, 24 „Просвіти" і Федьковича, 7 Книжки, 6 інших. Вистав було по читальнях 65. По звіті вивязалась дискусія, в котрій забирав голос делегат Мат. Т-ва інсп. Петрик. Дискусія мала діловий і надзвичайно спокійний характер, що свідчить про припинення сварок, таких частих на рогатинському ґрунті. Делегати читалень просили заанґажування ще одного урядовця до праці в філії, котрий всеціло віддався би праці по читальнях. Виділ вибрано в тому самому складі, що попереднього року.

—o—

СПОРТ.

Ужгород. С. К. „РУСЬ" — Я. Ц. Сп. НОВА ВЕСЬ 2:2 (1:1).

Розіграні в мин. неділю на грищі „Руси" змагання за мистецтво словацько-підкарпатської дивізії покінчились ремісово. Таким чином Сп. Нова Весь залишається далі на першому місці в табелі, і то ріжницею 3 пунктів від „Руси".

„Русь" грала в неділю у складі: Бокшай, Радик, Палинчак, Шкіряк, Куруц, Бендас, Суховський, Криж І., Кобзар, Крайняк і Ковач. Голі для ужгородської дружини стріляли: Криж І. (10 мін.) і Крайняк (40 мін. другої половини).

В „Руси" комбінував слабо напад, що не вмів використати кількох дуже догідних позицій. Кобзар виступив за скоро, не прийшовши ще вповні до свого сил. Його недільний виступ може тільки затягнути його поворот до повного здоровля.

Попередили змагання резерви „Руси" з 12 полком. Виграла резерва „Руси" 3 : 0 (1 : 0).

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

ПРАГА. Спарта — Кладно 3 : 0, Пільзно — Д. Ф. Ц. 2 : 1, Славія — Колін 4 : 2, Тепліцер — Жіденіце 3 : 0, Вікторія (Пільзно) — Богеміенс 2 : 1, Чехіє Карлін — Простейов 2 : 2.

БУДАПЕШТ. Уйпешті — Гунгарі 3 : 2, Сомогі — III. Округа 2 : 1, Кіспесті — Сорошкар 2 : 1, Ференцварош — Фебус 3 : 3, Будай — Бочкай 1 : 0, Шегед — Аттіля 1 : 0. Табеля представляється так: 1) Уйпешті 26 пунктів, 2) Гунгарія 23, 3) Ференцварош 22, 4) Шегед 19, 5) Кіспесті 17, 6) Будай 15, 7) Фебус 14, 8) Сорошкар 14, 9) Аттіля 13, 10) Бочкай 12, 11) III. Округа 12, 12) Сомогі 5 пунктів.

ЛЬОНДОН. В мистецтві І. ліги веде Арсенал (Льондон) 46 пунктів, перед Сендерлянд і Манчестер Сіті по 45 пунктів. У фіналі за чашу зустрінуться 27. квітня ц. р. Шефільд Уеднесдай і Вестбромвіч Альбіон.

—o—

Нові книжки й журнали.

Філярет Колесса: СТАРИННІ МЕЛЬОДІЇ УКРАЇНСЬКИХ ОБРЯДОВИХ ПІСЕНЬ (ВЕСІЛЬНИХ І КОЛЯДОК) НА ЗАКРПАТТІ. Відбитка з Х. р. „Науково Зборника" Товариства „Просвіта" в Ужгороді. Стор. 28 + 4 нотного додатку, ф. 8-о.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Б. Л., Станиславів: Адреси української військової школи в Америці не знаємо.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича, під арт. пров. Й. Стадника.

Ніжанковичі:

28. III. „Цілунок перед дзеркалом".
29. III. „Пепіна".
30. III. „Тричі повінчані".
31. III. „Залізна Острога".

З Ніжанкович театр загостить тільки на 5 вистав до Перемишля, де виставить премієру „Те, що найважніше" — для одних комедія для других драма на 4 дії Н. Евреїнова в перекладі і постановці Йосипа Стадника.

Великий Міський Театр.

Четвер, 28. III. год. 7·30 веч. „Пять перед дванацятою".

Пятниця, 29. III. год. 7·30 веч. „Любощі."

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 28. III. год. 7·30 веч. „Подружний метч".

Пятниця, 29. III. год. 7·30 веч. „Подружний метч".

Кіна.

АДРІЯ: „Невидний чоловік".
АПОЛЬО: „Недокінчена симфонія".
АТЛЯНТИК: „Нові люди" (Пісня о щасті).
ВАНДА: „Дівчина з над Волги", „Американська трагедія".
ҐРАЖИНА: „Королева Христина" (Ґрета Ґарбо).
КАСІНО: „Весела вдова" оперетка Легара (з Мор. Шевалє та Мекдональд).
КОЛІСЕЙ: „Злодій сердець", ревія „Хай живе спорт".
КОПЕРНИК: „Клеопатра" та найновіший тижневик.
МАРУСЕНЬКА: „Клеопатра" та найновіший тижневик.
МІРАЖ: „Щойно вчора".
МУЗА: „Весняний вальс", „Твої уста говорять неправду".
ПАКС: „Історія душі", Тижн. ПАТ-а.
ПАЛЯС: „Вероніка". (Франціска Ґаль).
ПАН: „Світ належить до тебе" Ґрета Ґарбо.
РАЙ: „Родина Ротшильдів".
СВІТ: „Син Кінг-Конга", комедія „Князь Аркадії".
СОНЦЕ: „Відважний хлопець" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Тіні Бродвею", ревія „Лет у стратосферу".
УТІХА: „Білий птах" і ревія.
ХИМЕРА: „Прапор волі", „Бастер Кітон як годинникар".

Закордонне радіо.

Четвер, 28. березня 1935.

Відень (506,8) 16·00 Від Штравса до Легара, 17·30 Арії та пісні, 20·00 Муз. вечір (квартет і Вінерзенґеркнабен), 22·30 „Талісман" комедія Нестроя, **Кошиці** (259,1) 17·20 Слов. нар. пісні, 18·00 Для Закарпаття, 21·30 Квінтет ес-дур Бетовена, **Мор. Острава** (260,5) 17·50 Нім. авд.: ресіталь, **Прага** (470,2) 17·20 Спів, 19·30 Сальон. квартет, 19·50 Бельґ. музика давня й нова, **Париж** (1648) 14·15 Камер. концерт, 22·45, 23·30 Симф. концерт, **Атльона** (531) 20·30, 21·30, 22·00 Ірл. музика, спів, **Білгород** (437,3) 13·15 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 15·25 Солісти, 20·15 Танк. музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 12·00 Оперетковї мельодії, 17·55 Форт. ресітали, 20·10 Оп. музика **Кельн** (455,9) 19·00 Нар. пісні, **Ляйпціг** (382,2) 16·00 Концерт, 17·00 Комп. концерт Вал. Німана, 18·30 Вес. муз.-вок. вечір, **Мінхен** (405,4) 17·50 Форт. тріо б-дур Бетовена, **Будапешт** (550,5) 13·30, 22·35 Циг. муз., 19·0 „Весілля в карнавалі" ком. оп. Польдінія, **Міляно** (368,6) 11·30 Легка музика, 17·05 Солісти, 21·00 Концерт у честь Моцарта, **Рим** (420,8) 13·35 Легка музика, 17·05 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт.

Пятниця, 29. березня 1935.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Популярна музика, 15·40 Нар. мельодії та пісоньки для молоді, 17·30 Соната на віольончелю та форт. Брамса, 19·30 „Викрадення зі Сераю" оп. Моцарта, 22·10 Танк. музика, спів, **Прага** (470,2) 15·55 Квартет, 19·30 „Гонза" балет Недбаля, **Париж** (1648) 20·35 Поезії, 21·00 Комедія, 23·30 Танк. музика, **Берлін** (356,7) 18·30 Спів (Гартріден меццосопр.), 23·00 Симфонія ч. 8. цмоль Брікнера, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 19·00, 20·50 Концерт, **Кельн** (455,9) 17·50 Камер. музика, **Ляйпціг** (382,2) 16·0, 20·55 Концерт, 22·35 Фінські пісні (Лене альт), **Мінхен** (405,4) 17·30 Чому птахи співають?, 17·50 Вок. концерт, **Будапешт** (550,5) 12·05, 21·40 Спів, 13·00, 17·30, 19·30 Сальон. й циг. музика, **Міляно** (368,6) 11·30 Легка муз., 13·25 Тріо, 17·05 Танк. музика, **Рим** (420,8) 16·00 Концерт квартету, 20·45 Вечір всячини: 1) Ля серва падроне, оп. Перґолезія, 2) Россіні „Ля данца".

Львівське радіо.

Четвер, 28. березня 1935.

6·30 Раннішня авдиція, 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Авд. для шкіл, 12·30, 13·10 Муз. вок. поранок, 13·00 Хвилинка для жінок, 13·05 Полудн. денник, 13·45 З ринку праці, 13·50 Експорт, 13·55 Біржа, 14·00 Музика при чорній каві з гр. пл., 15·45 По дві пісоньки на гр. пл., 16·30 Гутірка у фр. мові: Фр. Моріяк, Андре Терів, Андре Жід, Жан Жіроду, 16·45 Амеліта Ґаллі Курчі з гр. пл., 17·00 Ел. хвилі в дослідній службі над матерією, 17·15 Театр Уяви: Авд. з нагоди 250 роковин Баха, 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Твори на цитру, 18·15 „У „Брістолі" на Даниловичівській" (літ. нарис), 18·30 Листи та програми, 18·40 Сільва рерум, мист. життя, 18·45 Сальон. музика з гр. пл., 19·15 Враження з Маєрґольдового Театру, 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Пісні в супр. форт., 19·50 Акт. фейлетон, 20·00 Легка музика, спів (Дудичівна), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт орх., 22·00 Реклям. концерт, 22·15, 23·05 Сальон. музика.

Пятниця, 29. березня 1935.

6·30 Раннішня авдиція, 7·50 Практичні вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Концерт камер. орх., 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·00 Музика, 13·50 Експорт, 13·55 Біржа, 15·45 Сальонова музика, спів (Плоський баритон), 16·30 Хвилинка питань для ст. дітей, 16·45 Польські композитори з гр. пл., 17·00 Молодечий вік, 17·15 Віольончеля (Відкомірський), 17·40 Авд. для хорих, концерт, 18·10 Театр Уяви: Фраґмент із Словацького „Кордіяна", 18·30 Реклям. концерт, 18·45 Муз. мініятури з гр. пл., 19·15 Три знаки запиту, 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Концерт хору Есбена, 19·50 Акт. фейлетон, 20·00 Куток краєзн. т-ва, 20·05 Муз. гутірка, 20·15 Симф. концерт (орх. під дир. Бердяєва, форт.); Веч. денник, Як працюємо, 22·30 Рецитації поезій, 22·45 Великописні науки: Справа хліба, 23·00 Комунікати.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·27—5·28·50 зол.

Нім. марка 1·90—2·00, фр. франки 34·80—35·10, шв. франки 171·50—172·00, фунти стерлінги 25·10—25·40, австр. шілінги 99·00—100·00, чеські корони 21·60—22·00, рум. леви 32·00—35·00, ліри 44·00—45·00.

Золото: Доляри 8·91—8·95, Франки фр. 34·20—34·80, Дукати 81·50—82·00, Корони 36·10—36·80, Рублі 45·50—46·20.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·35, Фльорени 0·85, 1 гр. ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Г. К. З. 45·00—47·00, 5 проц. дол. Б. Г. 53·00—54·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 44·00—46·00, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 47·00—49·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 52·50—54·00, 4 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—64·00, 4 проц. позичка м. Львова 45·00—46·00.

Премівки.

Долярівки 45·50—55·00, Інвестиційні 112·50—115·50, Будівельна 46·00—47·50.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 26. березня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла франко магазин	2·30 зол.
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·20—2·25 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло знижкова, на молоко, сметану та яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 20 березня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята		за 1 кг.	2·50 зол.
Молоді кури	І. кл.	„	0·90 „
Старі „	„	„	0·75 „
Підгодов. качки	„	„	1·10 „
„ індики	„	„	1·10 „
„ індички	„	„	1·30 „
Пантарки	„	„	1·30 „
Молоді голуби за пару			0·50 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

З Українського Технічного Товариства. „Технічні Вісти орган УТТ" на цю тему виголосить реферат інж. С. Пастернак в четвер 28. ц. м. в год. 19 в домівці УТТ при вул. Костюшка 3.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.